

Kommunal- og moderniseringsdepartementet

Oslo, 06.03.2020

Innspill til klimamøte i regi av statsråd Nikolai Astrup

Det vises til invitasjon til klimamøte fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Regjeringen har ved flere anledningen påpekt at de har ambisiøse klima- og miljømål. Norge vil også påvirkes av EU's skjerpning av ambisjonsnivået på klima- og miljø gjennom EU's Green Deal. Bygg- og eiendomssektoren har svært stor betydning for å nå både nasjonale og internasjonale klima- og miljømål. Dette underbygges av at EU i Green Deal har spesiell fokus på denne sektoren.

I invitasjonen er vi bedt om å gi innspill på:

1. hva vi kan gjøre for å få ned klimagassutslippene i byggenæringen og hvordan klimakravene i regelverket kan forbedres
2. hvordan vi kan øke gjenbruk av materialer

Våre svar er følgende:

1. Hvordan få ned klimagassutslippene i byggenæringen og hvordan forbedre regelverket

Bygg- og eiendomssektoren bidrar til vesentlige klimagassutslipp

Ca 16 % av de norske klimagassutslippene kan tilskrives aktiviteter i bygg, anlegg og eiendom (Asplan Viak [rapport 2019](#)). Ca halvparten av disse kommer fra produksjon og transport av byggevarer (importerte og produsert i Norge). 22% kommer fra bygge- og anleggsplassaktiviteten og 11 % fra energibruk til drift av bygg (oppvarming, varmtvann, teknisk utstyr etc). Vår sektor har et stort sparepotensiale ut fra vår bestillermakt. Det er for snevert å kun regne med fossil oppvarming av bygg når man vurderer byggsektorens betydning for nasjonale klimagassutslipp (som SSB gjør i sine statistikker).

Vår sektor bidrar dessuten til bruk av 40% av materialressurser i samfunnet og er i Green Deal løftet fram av EU som en av de viktigste sektorene for å oppnå sirkulær økonomi..

Norske eiendomsselskap har vist at 50% klimakutt er mulig

[FutureBuilt](#), et samarbeidsprogram mellom myndigheter og byggenæringen 2010-2020, har gjennom 50 pilotbygg vist at det er fullt mulig å redusere disse klimagassutslippene med 50% for et nybygg eller en rehabilitering. For å bli et FutureBuilt- prosjekt, må prosjektet dokumentere reduserte utslipp både til materialbruk, transport og energibruk i drift.

Grønn Byggallianse har med utgangspunkt i [Eiendomssektorens veikart mot 2050](#), satt i gang en kampanje der så langt 50 eiendomsselskap har forpliktet seg til å gjøre 10 konkrete tiltak i alle sine prosjekter. Byggerierne må bl.a. etterspørre materialer med lave klimagassutslipp, fossilfri byggeplass og energieffektive bygg. De 50 som har forpliktet seg til nå, representerer ca 20% av yrkesbyggarealet i Norge, samt flere av de største boligutviklerne.

De mest framoverlente eiendomsaktørene er altså på god vei til å redusere klimagassutslippene i byggenæringen. De brøyter vei og tar de initielle kostnadene ved en grønn omlegging. Vårt mål er at alle våre medlemmer skal forplikte seg. De representerer ca 34% av yrkesbyggarealet i Norge og de største boligutviklerne.

Norsk byggenæring har et konkurransefortrinn i et marked som etterspør grønne bygg

Ved å etterspørre miljøvennlige løsninger, byggevarer og anleggsmaskiner stimulerer eiendomsselskapene til innovasjon i hele næringen. Denne drivkraften blant norske eiendomsselskap blir lagt merke til internasjonalt og er også en vesentlig årsak til at norske materialprodusenter i snitt produserer byggevarer med lavere klimagassutslipp enn sine utenlandske konkurrenter. Det er også en vesentlig årsak til at det nå produseres og bygges om fra fossile til elektriske anleggsmaskiner i Norge. Norske produsenter er således konkurransedyktige i et internasjonalt marked som vil etterspørre dette, ikke minst som følge av EUs Green Deal.

Myndighetene ved KMD, kan akselerere denne positive utviklingen som både gir klimakutt og en konkurransedyktig næring, gjennom både incentiver og regelverk. Vi anbefaler:

- Å utforme **insentiver til eiendomsselskap som går foran**, f.eks. «fasttrack» i byggesaksøkøen og redusert eiendomsskatt. Vi har foreslått konkrete incentiver i [Eiendomssektorens veikart mot 2050](#) og utdypet dette i en Bygg21-rapport på bestilling fra KMD [Gode bygg og områder](#).
- Å stille **klimakrav til bygg og byggevarer i TEK**. Det finnes i dag en Norsk Standard for å beregne klimagassutslipp fra bygg, NS 3720. Det finnes også digitale verktøy for å beregne utslipp (f.eks. OneClick LCA) og verktøy som gjør det lett å finne oversikt over materialers klimagassutslipp (f.eks. ECOproduct). ZEB, FutureBuilt og Grønn Byggallianse samarbeider nå med næringen om å foreslå et maksutslipp m2 i TEK.

Vi mener at det verken mangler kunnskap om materialer, standardiserte verktøy eller teknologi som hindrer innføring av krav til klimagassutslipp for materialer. For å nå Norges klimamål, må vi redusere utslipp i all byggeaktivitet. For å oppnå det, må vi innføre forskriftskrav til maksimale utslipp. For å sikre forutsigbarhet og forbedring i hele verdikjeden bør det legges opp til en konkret plan for nedtrapping av klimagassutslipp fra et øvre referansenivå, der man strukturert starter med å sikre at prosjekter med manglende ambisjoner ikke blir igangsatt. En slik tilnærming vil i seg selv også være en driver for å øke gjenbruk av materialer.

Danmark og Amsterdam har god erfaring med å forutsigbare trinnvise innskjerpinger i regelverket. Amsterdam by har annonsert krav om 30% gjenbruk på alle nybygg innen 2023 og 50% krav innen 2050. Danmark har lenge hatt slike forhåndsvarsler om innstramming av energikrav og diskuterer nå å utvide dette til andre typer miljøkrav. Dette vil gi næringslivet tid til å gjennomføre nødvendige endringer.

- Å innføre **Innkjøpskrav fra offentlige byggherrer**, der de pålegges å etterspørre EPD (Environmental Product Declarations) og velge løsninger og produkter med lave klimagassutslipp. De fleste kommuner har klimaplaner, men disse er ikke i samsvar med hvordan kommunene kjøper inn. De fortsetter å kjøpe tradisjonelt og «lineært» med hovedfokus på pris. En endring her krever innsikt, kompetanse og ressurser til å endre «kravspesifikasjonene». Disse ressursene har ikke kommunene, særlig ikke de mange små. Her er det et stort forbedringspotensial.
- Å innføre **krav til grønne bygg fra offentlige leietakere**, der offentlige leietakere pålegges å etterspørre miljøsertifisering f.eks. BREEAM-NOR og klimagassregnskap fra byggeiere de skal leie hos.
- Å tydeliggjøre handlingsrommet for å stille **mer klimakrav i regulerings- og byggesaker**, og oppfordre kommuner i større grad til dette. Oslo kommune v plan- og bygningsetaten er igang med å se på mulighetsrommet, blant annet basert på en [utredning](#) om temaet gjort av prof. Hans Christian Bygge på oppdrag av KMD.
- Å **investere i CCS** for å bidra til at Norge kan tilby og nytte nullutslippsbetong. En investeringsbeslutning i regjeringen (og deretter i Stortinget i forbindelse med Statsbudsjettet) vil være et viktig skritt nærmere et fullskala anlegg for fangst og lagring av CO2. Det vil i første omgang bl.a. kunne gi karbonfri energi fra forbrenningsanlegget på Klementsrud og fossilfri sement fra Norcems produksjonsanlegg i Brevik. Dette vil gi

CO2 reduksjoner for både bygg i drift (i Oslo-området) og for betong som byggemateriale. Sementproduksjon står for ca 7% av verdens klimagassutslipp og Norcems arbeid for nullutslippssement er svært positivt og vil ha stor effekt, både i Norge og internasjonalt.

2. Hvordan øke gjenbruk av materialer

I Davos fremkom at verden blir stadig mindre sirkulær, selv om det er et akutt behov for det motsatte. EU's Green Deal har stort fokus på gjenbruk av ressurser og tiltak i byggsektoren løftes spesielt fram. Bygg- og eiendomssektoren står for bruken av 40% av materialene i samfunnet og det er åpenbart et stort behov for mer ombruk og gjenvinning.

Bevaring av eksisterende bygg er best for miljøet

Viktigste tiltak er å ombruke bygg som allerede står der, uten unødig riving eller ombygging. Vi har nylig gitt ut en veileder for å vise mulighetsrommet for bevaring. Her har næringen selv mye å ta tak i når det gjelder kunnskap og holdninger, noe Grønn Bygallianse løpende jobber med å stimulere til. Men myndigheter kan også bidra til mer ombruk av bygg, gjennom:

- Å innføre **krav til konsekvensutredning med klimagassregnskap** ved søknad om rivetillatelse
- Å **endre grunnlaget for dokumentavgiften** slik at det ikke som i dag, blir langt høyere dokumentavgift på å rehabilitere enn å rive og bygge nytt
- Å innføre **egne TEK-krav til en rehabilitering** vs nybygg. I dag vil det ofte være lite teknisk eller økonomisk forsvarlig å følge nybygg krav ved en rehabilitering og alternativet er da heller å rive og bygge nytt. Ved tilpassede rehab-krav, vil det heller legges til rette for mer rehabilitering.

Ombruk av bygningsdeler blir nødvendig framover

Det er i dag dyrt og tidkrevende å ombruke bygningsprodukter. Etter regelverket skal man oppfylle kravene til produkter i Byggevareforordningen, Produktforskriften og kravene i TEK til byggevarer. Å oppfylle kravene er ikke umulig, men det er dyrt og tidkrevende. Vi anbefaler:

- At KMD tar initiativ til en grundig **gjennomgang av dagens regelverk** og tilpasse det målet om økt ombruk av byggevarer.
- Å innføre **krav til ombrukskartlegging** av eksisterende bygg som skal rives eller totalrenoveres.
- At KMD **deltar aktivt i oppfølging og implementering av EU's Green Deal**. Byggenæringen er spesielt adressert i denne svært ambisiøse og viktige planen for Europa.

Vi viser ellers til vårt innspill sendt DiBk sammen med foreningen Norsk Eiendom

<https://byggalliansen.no/wp-content/uploads/2019/06/Innspill-til-miljøkrav-i-TEK-20-fra-Norsk-Eiendom-og-Grønn-Byggallianse.pdf>

Dialogen mellom myndigheter, byggherrer og leverandører er viktig for få ned klimagassutslipp og omstille sektoren til en sirkulær økonomi. Grønn Bygallianse bidrar gjerne videre i denne dialogen.

Grønn Bygallianse representerer en stor andel av både offentlige og private byggeiere. Grønn Bygallianse representerer i tillegg resten av verdikjeden inkludert rådgivere, arkitekter, entreprenører og byggevareprodusenter, tilsammen ca 290 medlemmer. Grønn Bygallianse har som formål å være den viktigste norske katalysatoren for en bærekraftig bygg- og eiendomssektor – for og med næringen.

Vennlig hilsen
Grønn Bygallianse

Katharina Bramslev
Daglig leder